

Ο εντοπισμός και η έκδοση άγνωστων ή αθησαύριστων κειμένων ελληνών συγγραφέων από τον καθηγητή Γιάννη Παπακόστα. Μια εκδοτική σειρά που αριθμεί 10 τόμους

Ο ντετέκτιβ φιλόλογος

ΠΑΥΛΟΣ ΝΙΡΒΑΝΑΣ Το αγριολούλοδο

Εισαγωγή - φιλολογική επιμέλεια Γιάννης Παπακόστα. Σειρά: Επί τα ίχνη. Εκδόσεις Πατάκη, 2009, σελ. 286, τιμή 17 ευρώ

ΤΗΣ ΜΑΙΡΗΣ ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΙΔΟΥ

Τ

ο στοιχίμα που έβαλε με το ευρύ κοινό ένας φιλόλογος πανεπιστημιακός καθηγητής, ο κ. Γιάννης Παπακόστα, μοιάζει να κερδήθηκε. Σκέφτηκε ότι τα πορίσματα της έρευνάς του ύστερα από επισκέψεις 30 χρόνων στην Εθνική Βιβλιοθήκη, σε παλαιοβιβλιοπωλεία, σε βιβλιοθήκες και στα αρχεία συγγραφέων - μια μοναχική και φαινομενικά μάταιη ενσχόληση -, προκειμένου να βρει άγνωστα ή αθησαύριστα κείμενα, μελέτες και άλλα δυσέυρετα λογοτεχνικά έργα παλαιότερων εποχών, θα μπορούσαν να γίνουν ενδιαφέροντα τεύχη μιας σημερινής σειράς. Μετέτρε-

ψε τη φιλολογική περιέργεια σε υπόθεση όλων μας με τη σειρά «Επί τα ίχνη» το 2005. Τέσσερα χρόνια αργότερα η σειρά αριθμεί 10 τίτλους, με τελευταίο Το αγριολούλοδο του Παύλου Νιρβάνα. Αυτό είχε δημοσιευθεί στην εφημερίδα «Πατρίς» σε πολλές συνέχειες το 1922-23 με ωραιότατα σκίτσα που αναπαριστούσαν την υπόθεση, εκδόθηκε το 1924 σε τόμο από τον Ελευθερουδάκη με αρκετές διαφορές που είχε επιφέρει ο συγγραφέας προκειμένου να τους δώσει την τελική μορφή και εμπεριέχεται στα Απάντα του Βαλέτα σε πέντε τόμους από τη δεκαετία του '60. Εκτοτε πέρασε στη λήθη, σαν ήταν αυτή η μοίρα του.

Γιατί να το ξεθάψουμε τώρα; «*Nil minor in letteris. Η φράση αυτή ανήκει στον Τέλλο Αγρα. Είναι ο τίτλος ενός άρθρου του που δημοσιεύτηκε στην Κατοχή στο περιοδικό "Νέα Εστία" και με αυτό ήθελε να υποστηρίξει την άποψη ότι όλα στα γράμματα αξίζουν. Και αξίζουν πολύ περισσότερο όταν πρόκειται για συγγραφείς όπως ο Βικυνός, ο Φιλύρας, ο*

Ο Γιάννης Παπακόστα

Λαπαθιώτης, η Παπαδοπούλου, ο Μαλακάσης, ο Μπτσάκης και γιατί όχι ο Νιρβάνας (1866-1937), ο οποίος με το χρονογράφημά του κυρίως δέσποσε στην πνευματική ζωή για δεκαετίες ολόκληρες. Πάντως από τα δύο μυθιστορήματα που εξέδωσε - το άλλο οίεται να το "Εγκλημα στο Ψυχικό" - το "Αγριολούλοδο" είναι το καλύτερο.

Με τη σειρά «Επί τα ίχνη» ο κ. Παπακόστα «τόλμησε να εκτεθεί» όπως λέει. «Οι ανάλογες σειρές στα-

ματούν μετά από έναν-δύο τίτλους, αυτή συνεχίζει την πορεία της μέχρι σήμερα απρόσκοπτα». Πού αποδίδεται το ενδιαφέρον ενός ευρύτερου κοινού γι' αυτή τη ματιά στο παρελθόν; «Οι έρευνές μου στηρίζονται σε δύο άξονες: στην πρωτογενή έρευνα και στην ερμηνεία. Σημασία δεν έχει μόνο η επαναφορά στην επιφάνεια άγνωστων λανθανόντων ή ανεύρετων έργων, που βέβαια έχει την αξία της, αλλά και η φιλολογική αξιολόγηση και ερμηνεία τους. Προσπάθειά μου, παράλληλα με την έκδοση κάθε έργου χωριστά, είναι να φωτιστούν και η περιρρέουσα ατμόσφαιρα, το κλίμα της εποχής, οι τάσεις, τα ρεύματα και οι τεχνοτροπίες ώστε με τον τρόπο αυτόν ο μελετητής, ο αναγνώστης γενικά, να έχει εποχτεία του χώρου και του χρόνου».

Πώς διαλέγει κάθε φορά τα κείμενα που θα αναστήσει; «Η δουλειά αυτή προϋποθέτει γνώση του φαινομένου της λογοτεχνίας στην ιστορική της διαδρομή και ακόμα ευαισθησία. Ψάχνει κανείς για άλλα πράγματα και άλλα πράγματα βρίσκει». Ετσι τυχαία

εντόπισε ο κ. Παπακόστα στην εφημερίδα «Ελληνική» ένα κραυγαλέο, τολμηρό άρθρο του ποιητή Κώστα Καρυωτάκη εναντίον της πολιτικής: «Ανάγκη Χριστόπτος; Το Δημοσιο-υπαλληλικό Ζήτημα» του 1928. Επειτα διέκρινε τη λογοτεχνική γραφή σε δημοσιογραφικά κείμενα: «Τα ανέκδοτα ταξιδιωτικά κείμενα του Μπτσάκη που είχα την ευκαιρία να συγκεντρώσω σε δύο ευσύντοπους τόμους με τους αντίστοιχους τίτλους Παρά τοις δούλοις. Τα Ιωάννινα και Εισ τον αίκον των τρελλών γράφτηκαν στο πλαίσιο συνεργασίας με έντυπα της εποχής του...». Από τον κατάλογο των εκδομένων έργων διαπιστώνει κανείς ότι τρεις συγγραφείς - ο Βικυνός, ο Μπτσάκης και ο Φιλύρας - είχαν φιλοξενηθεί και πέθαναν στο Δρομοκαίτειο, όπου, όμως, σε φωτεινά διαλείμματα έδωσαν αξιόλογες λογοτεχνικές σελίδες. Εχοντας επιγνώση αυτής της πραγματικότητας, «είναι πολύ συγκινητικό να παίρνει κανείς στα χέρια του άγνωστα χειρόγραφα του Βικυνού και να τα δημοσιεύει».